

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економічної теорії та права

Єрофеєнко Л.В., асистент

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

з дисципліни «Комерційне право»

для студентів спеціальності 6.050200 «Менеджмент організацій»

ПОНЯТТЯ ТА ПРИНЦИПИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Харків – 2007

ЗМІСТ

- 1. ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ ПІДПРИЄМНИЦТВА**
- 2. ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**
- 3. ЛІЦЕНЗУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**
- 4. ПАТЕНТУВАННЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТ**

1. Поняття та зміст підприємництва

Основним законодавчим актом, що регулює стан і розвиток підприємництва в Україні, є Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року, який визначає загальні правові, економічні і соціальні засади здійснення підприємницької діяльності (підприємництва) громадянами і юридичними особами на території України, установлює гарантії свободи підприємництва і його державної підтримки.

Статтею 42 Господарського кодексу України *підприємництво* визначене як самостійна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку.

Матеріальну основу підприємницької діяльності складає власність. Власник має право використовувати належне йому майно (будівлі, споруди, будинки, засоби виробництва, виготовлену продукцію, транспортні засоби, грошові кошти, цінні папери тощо) для здійснення підприємницької діяльності. При цьому всім власникам забезпечуються рівні умови здійснення своїх прав.

Ознаки підприємницької діяльності:

1) ініціативність і самостійність — підприємець має право без обмежень приймати рішення і здійснювати самостійно будь-яку діяльність, що не суперечить чинному законодавству;

2) творчий та інноваційний характер — пошук нових можливостей, орієнтація на нововведення;

3) систематичність — регулярність, постійний характер;

4) ризиковий характер — покладання на підприємця тягаря передбачення несприятливих наслідків і застосування заходів з метою їх превенції та усунення;

5) цільова спрямованість на одержання прибутку;

6) самостійна юридична відповідальність;

Принципи підприємницької діяльності:

а) вільний вибір видів підприємницької діяльності;

в) самостійне формування програми діяльності та вибір постачальників і споживачів виготовленої продукції, залучення матеріально-технічних, фінансових та інших видів ресурсів, використання яких не обмежене законом, встановлення цін на продукцію та послуги відповідно до закону;

г) вільний найом працівників;

д) комерційного розрахунку та власного комерційного ризику;

е) вільне розпорядження прибутком, що залишається після сплати податків, зборів та інших платежів, передбачених законом;

є) самостійного здійснення підприємцем зовнішньоекономічної діяльності, використання підприємцем належної йому частки валютної виручки на свій розсуд.

Підприємництво в Україні здійснюється в будь-яких організаційних формах, передбачених законом, на вибір підприємця.

Відповідно до ст. 42 Конституції України кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом. Здійснення підприємницької діяльності забороняється органам державної влади та органам місцевого самоврядування.

Крім обмеження суб'єктивного складу підприємництва законодавством України встановлено певні обмеження, які стосуються здійснення окремих видів підприємницької діяльності:

1. Відповідно ст. 4 Закону України “Про підприємництво” деякі види підприємництва мають право здійснювати лише певні суб'єкти (так, діяльність, пов'язана з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, виготовленням і реалізацією військової зброї та боєприпасів до неї, вибухових речовин, видобуванням бурштину, охороною окремих особливо важливих об'єктів права державної власності, а також діяльність, пов'язана з проведенням криміналістичних, судово-медичних, судово-психіатричних експертиз та розробкою, випробуванням, виробництвом та експлуатацією ракет-

носіїв, у тому числі з їх космічними запусками з будь-якою метою, може здійснюватися тільки державними підприємствами та організаціями, а проведення ломбардних операцій – також і повними товариствами); та ін.

2. Заборона здійснювати окремі види діяльності без спеціального дозволу (ліцензії).

2. Державна реєстрація суб*єктів підприємницької діяльності

Однією з головних умов заняття підприємницькою діяльністю є державна реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності.

Відповідно до ч. 13 ст. 58 ГК України діяльність незареєстрованого суб'єкта господарювання, який підлягає державній реєстрації, забороняється. Доходи, одержані таким суб'єктом, стягуються до Державного бюджету України у встановленому законом порядку.

Загальні правила державної реєстрації суб'єктів господарювання містяться в ст.58 Господарського кодексу України.

Детально процедура державної реєстрації регламентується **Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців»** від 15.05.2003 р., що набирає чинності з 01.07.2004р.

Дія цього Закону поширюється на державну реєстрацію всіх юридичних осіб незалежно від організаційно-правової форми, форми власності та підпорядкування, а також фізичних осіб — підприємців.

Таким чином, законодавством України передбачена єдина система державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності — усі суб'єкти підлягають державній реєстрації у відповідних органах в однаковому порядку. Виключення складають лише окремі суб'єкти підприємництва (наприклад, банки), специфіка діяльності яких вимагає спеціального порядку їхньої легітимації.

Державна реєстрація юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців — засвідчення факту створення або припинення юридичної особи, засвідчення факту набуття або позбавлення статусу підприємця фізичною особою, а також вчинення інших реєстраційних дій, які передбачені цим Законом, шляхом внесення відповідних записів до Єдиного державного реєстру.

Державна реєстрація суб'єктів господарювання проводиться державним реєстратором за місцезнаходженням або місцем проживання даного суб'єкта, якщо інше не передбачено законом.

Місцезнаходженням юридичної особи є місцезнаходження постійно діючого виконавчого органу юридичної особи, а в разі його відсутності — місцезнаходження іншого органу чи особи, уповноваженої діяти від імені юридичної особи без довіреності, за певною адресою, яка вказана засновниками (учасниками) в установчих документах і за якою здійснюється зв'язок з юридичною особою.

Місце проживання фізичної особи — житловий будинок, квартира, інше приміщення, придатне для проживання в ньому (гуртожиток, готель тощо) у відповідному населеному пункті, в якому фізична особа проживає постійно, переважно або тимчасово, що знаходиться за певною адресою, за якою здійснюється зв'язок з фізичною особою — підприємцем.

Державним реєстратором є посадова особа, яка відповідно до закону здійснює державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців.

За проведення державної реєстрації стягується реєстраційний збір у такому розмірі:

десять неоподаткованих мінімумів доходів громадян — за проведення державної реєстрації юридичної особи;

два неоподатковуваних мінімумів доходів громадян — за проведення державної реєстрації фізичної особи — підприємця.

За проведення державної реєстрації змін до установчих документів юридичної особи, державної реєстрації зміни імені або місця проживання фізичної особи — підприємця справляється реєстраційний збір у розмірі тридцяти відсотків вищевказаного реєстраційного збору.

За заміну свідоцтва про державну реєстрацію у зв'язку з його втратою або пошкодженням справляється реєстраційний збір у розмірі одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян.

Для державної реєстрації суб'єкта господарювання подаються такі документи:

рішення власника (власників) майна або уповноваженого ним (ними) органу у випадках, передбачених законом;

установчі документи, передбачені законом для відповідного виду юридичних осіб;

рішення Антимонопольного комітету України про згоду на створення, реорганізацію (злиття, приєднання) суб'єктів господарювання у випадках, передбачених законом;

документ (документи), що засвідчує сплату засновником (засновниками) внеску до статутного фонду суб'єкта господарювання в розмірі, встановленому законом;

реєстраційна картка встановленого зразка;

документ, що засвідчує сплату коштів за державну реєстрацію.

Для проведення державної реєстрації фізична особа, яка має намір стати підприємцем (далі — заявник), повинна подати особисто (надіслати рекомендованим листом з описом вкладення) державному реєстратору за місцем проживання такі документи:

заповнену реєстраційну картку на проведення державної реєстрації фізичної особи — підприємця;

копію довідки про включення заявника до Державного реєстру фізичних осіб — платників податків та інших обов'язкових платежів;

документ, що підтверджує внесення реєстраційного збору за проведення державної реєстрації фізичної особи — підприємця.

Державному реєстратору забороняється вимагати додаткові документи для проведення державної реєстрації фізичної особи — підприємця, якщо вони не передбачені Законом.

Якщо документи для проведення державної реєстрації подаються заявником особисто, державному реєстратору додатково пред'являється паспорт.

Свідоцтво про державну реєстрацію є документом встановленого зразка, який засвідчує факт внесення до Єдиного державного реєстру запису про державну реєстрацію юридичної особи або фізичної особи — підприємця.

Свідоцтво про державну реєстрацію юридичної або фізичної особи повинно бути оформлено і видано (надіслано рекомендованим листом за описом вкладення) засновнику або уповноваженій ним особі державним реєстратором не пізніше наступного робочого дня з дати державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності особи.

Державний реєстратор не пізніше наступного робочого дня з дати державної реєстрації зобов'язаний передати відповідним органам статистики, державної податкової служби, Пенсійного фонду України, фондів соціального страхування повідомлення про проведення державної реєстрації юридичної особи із зазначенням номера та дати внесення відповідного запису до Єдиного державного реєстру і відомості з реєстраційної картки на проведення державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності.

Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців — це автоматизована система збирання, накопичення, захисту, обліку та надання інформації про юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців.

Він створюється з метою забезпечення органів державної влади, а також учасників цивільного обороту достовірною інформацією про юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців з Єдиного державного реєстру.

Єдиний державний реєстр створюється і ведеться спеціально уповноваженим органом з питань державної реєстрації, який є його розпорядником та адміністратором.

Відомості про юридичну особу або фізичну особу — підприємця включаються до Єдиного державного реєстру шляхом внесення записів на підставі відомостей з відповідних реєстраційних карток.

Зведення, що містяться в Єдиному державному реєстрі, є відкритими і загальнодоступними, за винятком ідентифікаційних номерів фізичних осіб — платників податків.

Таким чином, державна реєстрація суб'єктів підприємництва — це обов'язкова умова здійснення усіх видів підприємницької діяльності кожним суб'єктом підприємництва, що означає необхідність проходження ним певної процедури, що посвідчується свідоцтвом про реєстрацію.

Свідоцтво про державну реєстрацію суб'єкта господарювання та копія документа, що підтверджує взяття його на облік в органах державної податкової служби, є підставою для відкриття рахунків в установах банків.

На печатках і штампах суб'єкта господарювання повинен зазначатись ідентифікаційний код, за яким цього суб'єкта включено до державного реєстру суб'єктів господарювання, або ідентифікаційний код громадянина-підприємця.

Підстави для відмови в державній реєстрації суб'єкта господарювання:

порушення встановленого законом порядку створення суб'єкта господарювання;

недостовірність чи невідповідність вимогам законодавства документів, що подаються для реєстрації;

невідповідність установчих документів вимогам ч. 3 ст.8 Закону;

порушення порядку створення юридичної особи, який встановлено законом, зокрема:

наявність обмежень на зайняття відповідних посад, встановлених законом щодо осіб, які зазначені як посадові особи органу управління юридичної особи;

невідповідність відомостей про засновників (учасників) юридичної особи відомостям про них, які містяться в Єдиному державному реєстрі;

наявність обмежень щодо вчинення засновниками (учасниками) юридичної особи або уповноваженою ними особою юридичних дій, встановлених абз.4 ч.2 ст.35 Закону;

наявність в Єдиному державному реєстрі найменування, яке тотожне найменуванню юридичної особи, яке має намір зареєструватися;

використання у найменуванні юридичної особи повного чи скороченого найменування органу державної влади або органу місцевого самоврядування, або похідних від цих найменувань, або історичного державного найменування, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Відмову в державній реєстрації суб'єкта господарювання може бути оскаржено в судовому порядку.

Перереєстрація суб'єкта господарювання проводиться у разі зміни форми власності, на якій засновано даний суб'єкт організаційної форми господарювання або найменування суб'єкта господарювання і здійснюється в порядку, встановленому для його реєстрації.

Підстави скасування (припинення) державної реєстрації суб'єкта господарювання:

особиста заява;

рішення суду у випадках:

визнання недійсними або такими, що суперечать законодавству, установчих документів;

здійснення діяльності, що суперечить закону чи установчим документам; в інших випадках, передбачених законом.

Скасування державної реєстрації припиняє господарську діяльність і є підставою для здійснення заходів щодо ліквідації суб'єкта господарювання.

Господарські організації – юридичні особи мають право відкривати свої філії (відділення), представництва без створення юридичної особи. Відкриття вказаних підрозділів не потребує їх реєстрації. Суб'єкт господарювання лише повідомляє про їх відкриття реєструючий орган шляхом внесення додаткової інформації у свою реєстраційну картку.

Підстави припинення підприємницької діяльності:

- 1) з власної ініціативи підприємця;
- 2) у разі закінчення строку дії ліцензії;

- 3) у разі припинення існування підприємця;
- 4) на підставі рішення суду у випадках, передбачених законами.

З метою створення сприятливих організаційних та економічних умов для розвитку підприємництва органи влади надають підприємцям земельні ділянки, передають державне майно, необхідне для здійснення підприємницької діяльності; сприяють в організації матеріально-технічного забезпечення та інформаційного обслуговування; стимулюють модернізацію технології, інноваційну діяльність, освоєння підприємцями нових видів продукції та послуг; надають підприємцям інші види допомоги.

3. Ліцензування підприємницької діяльності

У деяких випадках, передбачених Законом, недостатньо державної реєстрації, для зайняття окремими видами діяльності потрібно також одержання ліцензії.

Перелік близько 60 видів діяльності, що не можуть здійснюватися без ліцензії, визначений у Законі «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» від **01.06.2000** р. (далі — Закон), що є основним нормативно-правовим актом, що регулює ліцензування.

У цій сфері основними є поняття «ліцензія» і ліцензування», що визначені в Законі.

Ліцензія — документ державного зразка, що засвідчує право ліцензіата на провадження зазначеного в ньому виду господарської діяльності протягом визначеного строку за умови виконання ліцензійних умов.

Ліцензування — видача, переоформлення та анулювання ліцензій, видача дублікатів ліцензій, ведення ліцензійних справ та ліцензійних реєстрів, контроль за додержанням ліцензіатами ліцензійних умов, видача розпоряджень про усунення порушень ліцензійних умов, а також розпоряджень про усунення порушень законодавства у сфері ліцензування.

Суб'єктами відносин, що виникають у зв'язку з ліцензуванням, є, з одного боку, суб'єкт господарювання, а з іншого боку — орган ліцензування.

Суб'єкт господарювання, що має намір провадити певний вид господарської діяльності, що ліцензується, особисто або через уповноважений ним орган чи особу звертається до відповідного органу ліцензування із заявою встановленого зразка про видачу ліцензії.

Орган ліцензування приймає рішення про видачу ліцензії або про відмову у її видачі у **строк не пізніше ніж десять робочих днів** з дати надходження заяви про видачу ліцензії та документів, що додаються до заяви, якщо спеціальним законом, що регулює відносини у певних сферах господарської

діяльності, не передбачений інший строк видачі ліцензії на окремі види діяльності.

Підставами для прийняття рішення про **відмову у видачі ліцензії** є:

недостовірність даних у документах, поданих заявником, для отримання ліцензії;

невідповідність заявника згідно з поданими документами ліцензійним умовам, встановленим для виду господарської діяльності, зазначеного в заяві про видачу ліцензії.

Строк дії ліцензії на провадження певного виду господарської діяльності встановлюється Кабінетом Міністрів України за поданням спеціально уповноваженого органу з питань ліцензування, але **не може бути меншим ніж три роки**.

Для кожної філії, кожного відокремленого підрозділу ліцензіата, які провадитимуть господарську діяльність на підставі отриманої ним ліцензії, орган ліцензування видає ліцензіату засвідчені ним копії ліцензії, які реєструються в журналі обліку заяв та виданих ліцензій. Засвідчена органом ліцензування копія ліцензії є документом, що підтверджує право філії або іншого структурного підрозділу ліцензіата на провадження певного виду господарської діяльності на підставі отриманої ліцензії.

Ліцензіат **не може передавати ліцензію** або її копію іншій юридичній або фізичній особі для провадження господарської діяльності.

За видачу ліцензій справляється плата, розмір та порядок зарахування якої до Державного бюджету України встановлюються Кабінетом Міністрів України. **Плата за ліцензію** — це разовий платіж, що вноситься суб'єктом господарювання за одержання ліцензії.

Плата за видачу ліцензій вноситься після прийняття рішення про видачу ліцензії.

Підставами для **переоформлення ліцензії** є:

зміна найменування юридичної особи (якщо зміна найменування не пов'язана з реорганізацією юридичної особи) або прізвища, імені, по батькові фізичної особи — суб'єкта підприємницької діяльності;

зміна місцезнаходження юридичної особи або місця проживання фізичної особи — суб'єкта підприємницької діяльності;

зміни, пов'язані з провадженням ліцензіатом певного виду господарської діяльності, вказаного в ст. 9 Закону.

У разі виникнення підстав для переоформлення ліцензії ліцензіат зобов'язаний протягом десяти робочих днів подати органу ліцензування заяву про переоформлення ліцензії разом з ліцензією, що підлягає переоформленню, та відповідними документами або їх нотаріально засвідченими копіями, які підтверджують зазначені зміни.

Не переоформлена в установлений строк ліцензія є недійсною.

Ліцензіат зобов'язаний повідомляти орган ліцензування про всі зміни даних, зазначених у документах, що додавалися до заяви про видачу ліцензії. У разі виникнення таких змін ліцензіат зобов'язаний протягом десяти робочих днів подати до органу ліцензування відповідне повідомлення в письмовій формі разом з документами або їх нотаріально засвідченими копіями, які підтверджують зазначені зміни.

Поряд із загальними правилами ліцензування, передбаченими в Законі, стосовно деяких видів діяльності встановлені **спеціальні правила**, що передбачають певні особливості. Так, постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.1999 р. № 753 затверджене Положення про порядок видачі ліцензій Національною комісією регулювання електроенергетики на здійснення окремих видів підприємницької діяльності.

Анулювання ліцензії визначено в Законі як позбавлення ліцензіата органом ліцензування права на провадження певного виду господарської діяльності.

Анулювання ліцензії є однією з розповсюджених санкцій, що застосовувались **Ліцензійною палатою України**. Застосування цієї санкції

останнім часом було поширене стосовно довірчих товариств, інвестиційних фондів і компаній.

Анулювання ліцензії за рішенням органу ліцензування, передбачене в ст.21 Закону «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», є однією з найбільш серйозних оперативних засобів охоронної спрямованості. На відміну від ст.4 Закону «Про підприємництво, що визначала три підстави анулювання ліцензії, ст.21 Закону «Про ліцензування...» називає **10 підстав її анулювання**. Це:

заява ліцензіата про анулювання ліцензії;

акт про повторне порушення ліцензіатом ліцензійних умов (повторне порушення — вчинення ліцензіатом протягом строку дії ліцензії повторного порушення певних ліцензійних умов після застосування санкцій за аналогічне порушення);

рішення про скасування державної реєстрації суб'єкта господарювання;

нотаріально засвідчена копія свідоцтва про смерть фізичної особи — суб'єкта підприємницької діяльності;

акт про виявлення недостовірних відомостей у документах, поданих суб'єктом господарювання для одержання ліцензії;

акт про встановлення факту передачі ліцензії або її копії іншій юридичній або фізичній особі для провадження господарської діяльності;

акт про встановлення факту неподання в установлений строк повідомлення про зміну даних, зазначених у документах, що додавалися до заяви про видачу ліцензії;

акт про невиконання розпорядження про усунення порушень ліцензійних умов — рішення органу ліцензування або спеціально уповноваженого органу з питань ліцензування про необхідність усунення ліцензіатом у встановлені строки порушень ліцензійних умов);

неможливість ліцензіата забезпечити виконання ліцензійних умов, встановлених для певного виду господарської діяльності;

акт про відмову ліцензіата в проведенні перевірки органом ліцензування або спеціально уповноваженим органом з питань ліцензування.

Орган ліцензування приймає рішення про анулювання ліцензії протягом десяти робочих днів з дати встановлення підстав для анулювання ліцензії, яке вручається (надсилається) ліцензіату із зазначенням підстав анулювання не пізніше трьох робочих днів з дати його прийняття.

Рішення про анулювання ліцензії набирає чинності через десять днів з дня його прийняття. Воно може бути оскаржено у судовому порядку.

4. Патентування окремих видів підприємницької діяльності

Деякі види підприємницької діяльності вимагають одержання торгового патенту.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про патентування деяких видів підприємницької діяльності» (далі — Закон) діяльність у сферах, пов'язаних із торгівлею за грошові кошти (готівку, чеки, а також з використанням інших форм розрахунків та платіжних карток на території України), обміном готівкових валютних цінностей (у тому числі операції з готівковими платіжними засобами, вираженими в іноземній валюті, та з платіжними картками), у сфері грального бізнесу та побутових послуг, інших сферах, визначених законом, вимагає одержання торгового патенту.

Без придбання торгового патенту суб'єкти підприємницької діяльності або їх структурні (відокремлені) підрозділи здійснюють торговельну діяльність виключно з використанням таких видів товарів вітчизняного виробництва: хліб і хлібобулочні вироби; борошно пшеничне та житнє; сіль, цукор, олія соняшникова і кукурудзяна; молоко і молочна продукція тощо.

Торговий патент - це державне свідоцтво, яке засвідчує право суб'єкта господарювання займатися певними видами підприємницької діяльності впродовж установленого строку.

Торговий патент придбавається суб'єктами підприємницької діяльності, предметом діяльності яких є вищевказані види. Підставою для придбання торгового патенту є заявка, оформлена відповідно до Закону. Встановлення будь-яких додаткових умов щодо придбання торгового патенту не дозволяється.

Торговий патент видається за плату суб'єктам підприємницької діяльності державними податковими органами за місцезнаходженням цих суб'єктів або місцезнаходженням їх структурних (відокремлених) підрозділів, суб'єктам підприємницької діяльності, що провадять торговельну діяльність або надають побутові послуги (крім пересувної торговельної мережі), — за місцезнаходженням пункту продажу товарів або пункту з надання побутових

послуг, а суб'єктам підприємницької діяльності, що здійснює торгівлю через пересувну торговельну мережу, — за місцем реєстрації цих суб'єктів.

Торговий патент містить такі **реквізити**:

номер торгового патенту;

найменування володільця торгового патенту;

вид підприємницької діяльності;

назва виду побутових послуг чи послуг у сфері грального бізнесу;

місце реєстрації громадянина як суб'єкта підприємницької діяльності чи місцезнаходження суб'єкта підприємницької діяльності — юридичної особи (місцезнаходження структурного (відокремленого) підрозділу цього суб'єкта);

для транспортних засобів — зазначення «виїзна торгівля»;

термін дії торгового патенту;

місцезнаходження державного податкового органу, що видав торговий патент;

оцінка державного податкового органу про надходження плати за виданий ним торговий патент.

Виходячи зі змісту Закону «Про патентування...», розрізняються три види торгових патентів:

звичайний торговий патент;

пільговий торговий патент — патент, який видається суб'єктам підприємницької діяльності або їх структурним (відокремленим)

підрозділам, які здійснюють торговельну діяльність виключно з використанням певних видів товарів вітчизняного виробництва, зазначених у Законі «Про патентування...». У разі придбання пільгового торгового патенту суб'єкт підприємницької діяльності вносить одноразову плату у розмірі 25 гривень за весь термін дії патенту.

короткотерміновий торговий патент — патент, термін дії якого на здійснення торговельної діяльності становить від 1 до 15 днів. Він придбавається у разі проведення ярмарків, виставок-продажів та інших короткострокових заходів, пов'язаних з демонстрацією і продажем товарів, за

місцем здійснення зазначеної діяльності. Вартість короткотермінового торгового патенту на здійснення торговельної діяльності за один день встановлюється у фіксованому розмірі 10 гривень.

По-перше, патентуванню підлягає торговельна діяльність, що здійснюється суб'єктами підприємницької діяльності або їх структурними (відокремленими) підрозділами у пунктах продажу товарів.

Під **торговельною діяльністю** у Законі «Про патентування...» розуміється роздрібна та оптова торгівля, діяльність у торговельно-виробничій (громадське харчування) сфері за готівкові кошти, інші готівкові платіжні засоби та з використанням кредитних карток.

Вартість торгового патенту на здійснення торговельної діяльності встановлюється органами місцевого самоврядування залежно від місцезнаходження пункту продажу товарів та асортиментного переліку товарів.

Вартість торгового патенту за календарний місяць встановлюється у межах таких граничних рівнів:

на території міста Києва, обласних центрів — від 60 до 320 гривень;

на Території міста Севастополя, міст обласного підпорядкування (крім обласних центрів) і районних центрів — від 30 до 160 гривень;

на Території інших населених пунктів — до 80 гривень.

Термін дії торгового патенту на здійснення торговельної діяльності становить 12 календарних місяців.

По-друге, патентуванню підлягає діяльність з надання побутових послуг, яка здійснюється суб'єктами підприємницької діяльності або їх структурними (відокремленими) підрозділами як в окремих приміщеннях, будівлях, їх частинах, так і за їх межами.

Під **побутовими послугами** в Законі «Про патентування...» розуміється діяльність, пов'язана з наданням платних послуг для

задоволення особистих потреб замовника за готівкові кошти, а також з використанням інших форм розрахунків, включаючи кредитні картки.

Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку послуг, що відносяться до побутових і підлягають патентуванню» від 27.04.98 р. № 576 затверджений перелік побутових послуг.

Вартість торгового патенту на здійснення діяльності з надання побутових послуг за календарний місяць встановлюється в межах таких граничних рівнів:

- на території міста Києва, обласних центрів — від 60 до 320 гривень;
- на території міста Севастополя, міст обласного підпорядкування (крім обласних центрів) і районних центрів — від 30 до 160 гривень;
- на території інших населених пунктів — до 80 гривень.

Термін дії торгового патенту на здійснення діяльності з надання побутових послуг становить 12 календарних місяців.

По-третє, патентуванню підлягають операції з **торгівлі готівковими валютними цінностями**, які здійснюються суб'єктами підприємницької діяльності або їх структурними (відокремленими) підрозділами у пунктах обміну іноземної валюти.

Під торгівлею готівковими валютними цінностями у Законі «Про патентування...» розуміється продаж готівкової іноземної валюти, інших готівкових платіжних засобів, виражених в іноземній валюті (у тому числі дорожніх, банківських та персональних чеків), а також операції з дебетування кредитних (дебетових) карток в обмін на валюту України, інших готівкових платіжних засобів, виражених у валюті України, а також в обмін на іншу іноземну валюту.

Вартість торгового патенту на здійснення операцій з торгівлі валютними цінностями встановлюється у фіксованому розмірі 960 гривень за календарний місяць.

Термін дії торгового патенту на здійснення операцій з торгівлі валютними цінностями становить 36 календарних місяців.

По-четверте, патентуванню підлягають операції з надання послуг у сфері грального бізнесу, які здійснюються суб'єктами підприємницької діяльності або їх структурними (відокремленими) підрозділами.

Під **гральним бізнесом** у Законі «Про патентування...» розуміється діяльність, пов'язана з влаштуванням казино, інших гральних місць (домів), гральних автоматів з грошовим або майновим вигрaшем, проведенням лотерей (крім державних) та розиграшів з видачею грошових вигрaшів у готівковій або майновій формі.

Вартість торгового патенту на здійснення операцій з надання послуг у сфері грального бізнесу встановлюється у фіксованому розмірі (за рік):

для використання грального автомата з грошовим або майновим вигрaшем – 2800 гривень;

для використання грального столу з кільцем рулетки – 128000 гривень;

для використання інших гральних столів – 96000 гривень за кожний стіл;

для використання кегельбанів, що вводяться у дію за допомогою жетона, монети або без них, – 4000 гривень за кожний гральний жолоб;

для використання столів для більярду, що вводяться в дію за допомогою жетона, монети або без них, крім столів для більярду, що використовуються для спортивних змагань, - 1200 гривень за кожний стіл для більярду.

Питання для самоконтролю:

1. Які ознаки підприємницької діяльності Ви знаєте?
2. Назвіть основні принципи підприємницької діяльності.
3. Які обмеження здійснення окремих видів підприємницької діяльності встановленні законодавством України?
4. Яким Законом України регламентується процедура державної реєстрації ?
5. Що таке державна реєстрація юридичних осіб та фізичних осіб?
6. За проведення державної реєстрації стягується реєстраційний збір у якому розмірі?
7. Які подаються документи для державної реєстрації суб'єкта господарювання?
8. Для проведення державної реєстрації фізична особа, яка має намір стати підприємцем (далі — заявник), повинна подати особисто (надіслати рекомендованим листом з описом вкладення) державному реєстратору за місцем проживання які документи?
9. Що таке свідоцтво про державну реєстрацію?
10. Що таке єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб?
11. Які підстави скасування (припинення) державної реєстрації суб'єкта господарювання Ви знаєте?
12. Назвіть підстави припинення підприємницької діяльності.
13. Дайте визначення поняттям «ліцензія», «ліцензування».
14. Назвіть підставами для прийняття рішення про відмову у видачі ліцензії.
15. Що таке плата за ліцензію? Назвіть підстави для переоформлення ліцензії.
16. Що таке торговий патент?
17. Які реквізити містить торговий патент?

18. *Які види торгових патентів Ви знаєте?*